

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 343.12

О. Ю. АНЦИФЕРОВ,

здобувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції
Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Охарактеризовано особливості взаємодії суб'єктів протидії злочинам проти власності в районі проведення антитерористичної операції. Встановлено, що взаємодія між зазначеними суб'єктами в умовах проведення антитерористичної операції перебуває не на належному рівні та потребує покращення шляхом удосконалення нормативно-правового забезпечення й організаційно-тактичних засад здійснення зовнішньої та внутрішньої взаємодії.

Ключові слова: взаємодія, злочин, власність, антитерористична операція.

Під час розгляду проблематики протидії злочинності, зокрема проти власності, постає питання здійснення взаємодії між суб'єктами, які залучаються з метою попередження, виявлення та досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Ефективна протидія злочинам проти власності в районі проведення антитерористичної операції значною мірою залежить від ефективності взаємодії всіх учасників указанного процесу. Водночас необхідно враховувати специфіку місця проведення взаємодії (район проведення АТО). У зв'язку з цим особливого значення набуває питання організації тактично правильної та психологічно виваженої взаємодії між суб'єктами.

Вивченню проблем взаємодії правоохоронних органів у боротьби зі злочинністю приділялась увага багатьма українськими та зарубіжними вченими, такими як А. А. Аксьонов, К. В. Антонов, В. М. Аتماжитов, Н. Н. Баранов, Г. М. Бірюков, С. В. Богданов, М. Г. Богуславський, О. М. Волков, А. І. Гайдар, А. А. Галочек, О. А. Гапон, О. І. Глушков, О. П. Голяндін, Д. В. Гребельський, О. І. Грішин, В. Л. Грохольський, Л. Ф. Гула, І. М. Гуткін, С. В. Діденко, Ю. І. Дмитрик, П. Т. Дорошенко, О. О. Дульський, Г. О. Душейко, І. М. Дьяченко, В. П. Євтушок, К. К. Єрмаков, А. В. Єфремов, В. П. Захаров, О. В. Загороний, І. М. Зубач, Д. О. Компанієць, В. М. Круглий, М. Й. Курочка, М. П. Лапшина, А. Г. Лекарь, А. Г. Лісовий, А. М. Лисенко, В. В. Литвиненко, В. В. Максимов, П. Я. Мінка, М. П. Михайлов, О. О. Мороз, Л. Є. Морозов, С. Д. Назаров, С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук, В. В. Нонік, В. Л. Ортинсь-

кий, В. В. Поливода, І. В. Потайчук, І. Ю. Потлов, В. М. Рудік, М. В. Сташак, Н. Є. Філіпенко, О. І. Хараберюш, І. І. Шинкаренко, В. В. Шендрик та інші. Проте слід зазначити, що особливості взаємодії суб'єктів протидії злочинам проти власності в районі проведення антитерористичної операції (далі – АТО) досліджені ще не повною мірою.

Мета статті – дослідити особливості взаємодії суб'єктів протидії злочинам проти власності в районі проведення АТО.

Під час дослідження проблем організації взаємодії з позицій системного аналізу необхідно не тільки виділити системоутворюючий фактор і визначити елементи системи, а й визначити їх специфічні якості, характер зв'язків, відносин і залежностей між ними, функціональне призначення, роль та ефективність впливу системи (кожної її частини) стосовно середовища та зворотного впливу середовища на систему [1].

На цей час у правовій науці не вироблено єдиного підходу до розуміння поняття «взаємодія». Це поняття не визначено і в правових актах, хоча досить часто в них зустрічається [2–4]. В етимологічному розумінні термін «взаємодія» являє собою співдію, співдіяння, а також узгоджену дію між ким-небудь, чим-небудь. Взаємодія пов'язана із взаємодопомогою, тобто обопільною допомогою, допомогою, яка надається взаємно [5, с. 188].

Одним із перших в теорії оперативно-розшукової діяльності поняття взаємодії розглянув А. Г. Лекарь, який під цією категорією розумів спільні або узгоджені за часом, місцем та метою дії двох і більш підрозділів (органів)

щодо вирішення конкретних задач боротьби зі злочинністю [6, с. 110].

Д. В. Гребельський, розвиваючи думку А. Г. Лекаря, відзначає, що при цьому взаємодіючі органи здійснюють управління в одній галузі державної діяльності (боротьбі зі злочинністю), що функціонує з однією спільною метою [7, с. 35].

Засновники української школи ОРД І. П. Козаченко та В. Л. Регульський вважають, що взаємодія – це своєрідна модель комплексного здійснення оперативно-розшукових та інших правоохоронних заходів, які проводяться з урахуванням відповідних умов оперативної ситуації (обстановки). Іншими словами взаємодія є концентрацією сил, засобів і методів для досягнення поставленої мети, здійснення відповідних спільних заходів, вибором таких тактичних прийомів або їх комбінацій, які найкраще забезпечують виконання завдань у винятково короткі строки силами і засобами, що перебувають у розпорядженні суб'єктів взаємодії, з найменшими затратами і за безумовного дотримання чинного законодавства [8, с. 177].

Розвиваючи цей постулат у своїх працях, Г. О. Душечко, а пізніше також О. П. Снігер'юв, О. А. Долгий, А. М. Подоляка, П. В. Коляда та інші під взаємодією оперативних підрозділів зі слідчими, у тому числі під час реалізації оперативних матеріалів, розуміли засноване на законі та відомчих нормативних актах поєднання сил, засобів і методів слідчих апаратів та оперативних підрозділів для своєчасного й обґрунтованого порушення кримінальної справи, створення передумов швидкого і повного розкриття злочину, ефективного розслідування для викриття винних і забезпечення правильного застосування закону з тим, щоб кожна особа, яка скоїла злочин, була справедливо покарана і жодна невинна не була притягнута до кримінальної відповідальності та засуджена [9, с. 185; 10, с. 118].

В юридичній літературі виділяються процесуальні й організаційні форми взаємодії [11, с. 47]. При цьому відзначається, що процесуальна взаємодія регламентується кримінально-процесуальним законом, а організаційна форма взаємодії – відомчими нормативними актами [12, с. 58].

Відзначимо, що процесуальні та організаційні форми взаємодії повинні бути регламентовані як законодавчими, так і відомчими актами. Так, в Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у

попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженій наказом МВС України від 14 серпня 2012 р. № 700 [13], визначено як процесуальні, так і організаційні форми взаємодії між слідчими та працівниками оперативних підрозділів.

На нашу думку, взаємодія оперативних підрозділів з іншими службами та підрозділами ОВС під час протидії злочинам проти власності в районі проведення АТО характеризується такими особливостями:

1) вона спрямована на досягнення позитивних результатів у протидії злочинності та забезпеченні правопорядку;

2) виступає необхідною умовою для ефективної діяльності з протидії злочинам проти власності в районі проведення АТО;

3) своєю метою визначає вирішення спільних для всіх підрозділів та служб ОВС завдань щодо боротьби зі злочинністю;

4) під час проведення взаємодії між її суб'єктами виникають як двосторонні, так і багатосторонні правовідносини;

5) вона має як процесуальний, так і організаційний характер.

Особливістю здійснення взаємодії під час протидії злочинами проти власності в районі проведення антитерористичної операції оперативними підрозділами ОВС України є її здійснення не тільки зі структурними підрозділами ОВС України (слідчими, підрозділами оперативно-технічних заходів та оперативної служби, міліції громадської безпеки та ін.), а і з органами прокуратури, в тому числі з військовою, Державною прикордонною службою, Державною митною службою, Національною гвардією України, Збройними силами України, Службою безпеки України, адже сьогодні згідно з даними Служби безпеки України¹ злочини досліджуваної категорії вчиняються військовослужбовцями, іноземцями, особами, які є членами терористичних організацій.

Разом із тим, необхідно зауважити, що опитані оперативні працівники, які здійснюють протидію злочинам проти власності в районі проведення АТО, зазначали, що рівень взаємодії між суб'єктами є досить низьким і не відповідає вимогам сучасної оперативної обстановки, називаючи такі причини:

– відсутність налагодженої системи взаємодії не лише між структурними підрозділами ОВС, а і з іншими відомствами та міністерст-

¹ Сайт Служби безпеки України, режим доступу: <http://www.sbu.gov.ua>.

вами, внаслідок чого у третині випадків взаємодія проводиться тижнями, рідше місяцями, а інколи зворотній зв'язок зовсім відсутній;

- існування «нездоланих» відомчих бар'єрів у вигляді затягування вирішення окремих питань, що виникають під час взаємодії;
- наявні недоліки в процесі обміну інформацією, яка становить оперативний інтерес;
- відсутність нормативної бази з питання організації взаємодії між правоохоронними структурами під час протидії злочинності, в тому числі злочинам проти власності в умовах проведення антитерористичної операції.

Слід зазначити, що 20 січня 2014 р. втратив чинність нормативно-правовий акт, який регулював питання здійснення взаємодії правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю, – спільний наказ МВС, СБУ, Державної прикордонної служби, Державної митної служби, Національної гвардії та Міністерства оборони України від 10 серпня 1994 р. № 4348/138/151/11-2-2870/172/148-407/2-90-442 [2]. Указане свідчить,

що на сьогодні питання міжвідомчої взаємодії з питань протидії злочинності, зокрема в районі проведення АТО, не врегульовано належним чином.

Ураховуючи вищевикладене, можна зробити **висновок**, що покращення стану взаємодії між суб'єктами протидії злочинам проти власності в районі проведення антитерористичної операції можливе за наступних умов:

- розробка та ухвалення нормативних актів, метою яких буде нормативне регулювання міжвідомчої та відомчої взаємодії уповноважених суб'єктів;
- визначення організаційно-тактичних заasad проведення зовнішньої та внутрішньої взаємодії;
- поєднання гласної та негласної діяльності всіх суб'єктів взаємодії;
- своєчасний обмін інформацією, яка становить взаємний інтерес;
- спільне планування заходів, спрямованих на виявлення та попередження досліджуваної категорії злочинів.

Список використаних джерел

1. Пчолкін В. Д. Проблеми оперативно-розшукової діяльності у боротьбі з економічними злочинами / В. Д. Пчолкін // Вісник Академії правових наук України. – 1997. – № 4. – С. 178–180.
2. Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю : наказ МВС України, СБУ, Держ. прикордон. служби, Держ. мит. служби, Нац. гвардії України та М-ва оборони України від 10 серп. 1994 р. № 4348/138/151/11-2-2870/172/148-407/2-90-442 : втратив чинність 20 січ. 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG435.html.
3. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії інспекторів прикордонної служби Державної прикордонної служби України та дільничних інспекторів міліції в системі МВС України : наказ Адміністрації Держ. прикордон. служби України, МВС України від 18 груд. 2003 р. № 380/1556 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0037-04>.
4. Про затвердження Інструкції про роботу з громадськими формуваннями з охорони державного кордону : наказ МВС України від 15 верес. 2014 р. № 948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE25987.html.
5. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. – 2-ге вид. – Київ : Аконт, 2008. – Т. 1 : А–К. – 926 с.
6. Лекарь А. Г. Предотвращение преступлений органами охраны общественного порядка : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Лекарь Антон Григорьевич. – М., 1967. – 308 с.
7. Гребельский Д. В. Теоретические основы и организационно-правовые проблемы оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / Д. В. Гребельский. – М. : Акад. МВД СССР, 1977. – 90 с.
8. Козаченко І. П. Правові, морально-етичні та організаційні основи оперативно-розшукової діяльності : монографія / І. П. Козаченко, В. Л. Регульський. – Львів : Львів. ін-т внутр. справ при Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 219 с.
9. Душейко Г. О. Теоретичні аспекти поняття суті реалізації оперативно-розшукової інформації / Г. О. Душейко // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. – 2000. – № 2 (10). – С. 183–198.
10. Оперативно-розшукова інформація: проблеми реалізації : [монографія / О. П. Снігерьев, Г. О. Душейко, О. А. Долгий та ін. ; за заг. ред. А. М. Подоляки і П. В. Коляди]. – Суми : ВВП «Мрія-1», 2003. – 204 с.
11. Организация работы следственного управления (отдела) УВД МВД / под ред. С. В. Мурашова. – М. : Юрид. лит., 1977. – 144 с.
12. Гаєнко В. І. Деякі міркування щодо організації взаємодії на досудовому слідстві / В. І. Гаєнко, О. М. Литвинов // Право і Безпека. – 2003. – № 3. – С. 58–60.
13. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14 серп. 2012 р. № 700 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS391.html.

Надійшла до редколегії 13.10.2014

АНЦИФЕРОВ А. Ю. ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪЕКТОВ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЯМ ПРОТИВ СОБСТВЕННОСТИ В РАЙОНЕ ПРОВЕДЕНИЯ АНТИТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ ОПЕРАЦИИ

Охарактеризованы особенности взаимодействия субъектов противодействия преступлениям против собственности в районе проведения антитеррористической операции. Установлено, что взаимодействие между отмеченными субъектами в условиях проведения антитеррористической операции находится не на надлежащем уровне и нуждается в улучшении путём усовершенствования нормативно-правового обеспечения и организационно-тактических принципов осуществления внешнего и внутреннего взаимодействия.

Ключевые слова: взаимодействие, преступление, собственность, антитеррористическая операция.

ANTSYFEROV A. Y. PECULIARITIES OF INTERACTION BETWEEN SUBJECTS COUNTERACTING PROPERTY CRIMES COMMITTED IN THE AREA OF CONDUCTING ANTI-TERRORIST OPERATIONS

Peculiarities of interaction between subjects counteracting property crimes committed in the area of conducting anti-terrorist operations are researched.

The theme of the paper is peculiarities of interaction between subjects counteracting property crimes committed in the area of anti-terrorist operations. The Objective of the paper is to characterize peculiarities of interaction between subjects counteracting property crimes committed in the area of anti-terrorist operations. The relevance of the paper is determined by insufficient scientific elaboration of the issue, practical needs and realities of today. Results of the research are obtained by analyzing empirical material and statistical data of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The area of implementation is operative and search activity, criminal procedure and criminalistics. The practical importance of the paper is the fact that some provisions of the article may be used while writing monographs and methodical and educational textbooks and directly by operative units of the internal affairs agencies of Ukraine in counteracting property crimes committed in the area of anti-terrorist operations. Conclusions: the result of the conducted research is a conclusion that the improvement of interaction between subjects counteracting property crimes committed in the area of anti-terrorist operations is possible by the following conditions: 1) elaboration and adoption of regulations aimed at legislative regulation of external and internal interaction; 2) determining the organizational and tactical principles of external and internal interaction; 3) combination of open and secret activity of all interaction's subjects; 4) timely exchange of information of mutual interest.

Keywords: interaction, crime, property, anti-terrorist operation.

УДК 343.1:65.012.8+004

А. В. ВІНАКОВ,

*здобувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОКРЕМІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ ЗА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, ЯКА ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Сформульовано окремі напрями вдосконалення прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю органів внутрішніх справ, яка здійснюється з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем. Запропоновано базові принципи удосконалення. Визначено, що напрями удосконалення мають включати: реформування системи інформаційного та аналітичного забезпечення прокурорської діяльності, перенесення акцентів прокурорського нагляду на попередження порушень законності, унормування процедури такої діяльності у підзаконних нормативно-правових актах, відомчій нормативно-правовій базі, надання дозволу на присутність прокурора, коли це дозволяють обставини, під час здійснення окремих оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: прокурорський нагляд, оперативно-розшукова діяльність, інформаційно-телекомунікаційні системи, напрями удосконалення.